

יום ג' כ"ג אייר תשע"ה

באר הגולה 44

הלכות ציצית סימן יא

ויהיה תוף ג' אצבעות עם הגדיל (ב"י בשם רש"י ורשב"א): **יב** מניין חוטי הציציות בכל כנף (נח) ארבעה כפולים (נט) שהם שמונה, *ואם חוסיף (ס) פסול. (סא) וחתף ראשי החוטין הארבעה (טו) ויתחבם בכנף ויפסלם, ואז יהיו שמונה: **יג** (סב) ביצה לחתף ראשי החוטין לעשותם שמונה קדם שייכרך, שאם כרך אפילו (כ) (סג) חליא אחר (פרוש, החלק מהציצית שבין קשר לקשר) (סד) וקשר אפילו קשר אחר ואחר-כך חתכן. פסול משום תעשה ולא מן העשוי. שהרי בפסול עשאם: **יד** [*] גיטח ארבעה חוטים מצד זה וארבעה מצד זה ויקשרו שני פעמים זה על זה, ואחר-כך יכרך חוט הארץ סביב השבעה קצת פריכות, וקושרו שני פעמים זה על זה, וחתף וכו'; וכן יעשה עד שישלים לחמש קשרים כפולים וארבעה אוררים ביניהם מלאים פריכות. אין שעור (כא) לפריכות, (סו) רק שיהיו כל הבורך ויתקשרים (כג) (סז) רחב (סח) ארבעה גודלים ויענף שמונה גודלים: הגה ואם האריך הציצית, יראה ששלישיתו יהיה גדיל (כג) (סט) ושני חלקים ענף (רמב"ם פ"א). וינוהגים לכתף באויר ראשון שבע פריכות, (נד) [נד] (ע) ובשני תשע, ובשלישי אחת-עשרה, ובדעי

א קנחות מב קרב
אחא בר יעקב,
רמב"ם פ"א מהלכות
ציצית ובר כ סכה יא
ג קנחות לה ולט
ד תאיש ה בית
י"ס

באר היטב

ואם הגדיל רחב ב' אצבעות או ג', וחתף מקצתו; וה"ה אם חוטי השתי בולטין בלא ערב או ערב בלא שתי, מסמק במקדכי אם עולין למקנן, מ"א: (יט) ויתחבם בכנף. ר"ל לכתחלה לחתף קדם שיתחבם. כתב בשל"ה ומט"מ שאל וחתף בסנין אלא יתקשר בשני: (כ) חליא א'. פי', שאם עשה חליא וקשר א' יצא יחיד מן האורוות, וא"כ הו' תעשה ולט"ה, מ"א. וע"ה לא כ"כ, וענ' ט"ז: (כא) לפריכות. אפילו כרך רבא א' לא כרך בה אלא חליא אחת פשוטה, ואם כרך בלה פסולה, ב"י. מ"א: (כב) רחב ד' גודלים. וב"י פ"ש פתח סתם שיהיה בין קשר לקשר כפול אגודל. כתב הרא"ש שיהיה כל החליות בשנה, שנה נוי לציצית; וא"כ באויר הראשון יעשה הכריכות וחוקים זה מזה. וכתבנו לא כ"כ, ובג' וכתבנו וכו' וקשרם לגמרי. והציצית של ר' שלמה מולד לא היו שנים לגמרי: (כג) וב' חלקים ענף. פשוט שאינו מעט כדרכו. כתב בפתח, שאריך לעשות הגדיל חליות ובכל חליא ג' פריכות, כלומר שלאחר שיעשה ג' פריכות יתחיק מעט, מ"א: (כד) ובשני ט'. ובפנינו כתב: בשני ח', וכ"כ של"ה מ"א ט"ז, דף נח' הוא שם של י"ה, ואח"כ י"א הוא בצורה שם של הנ"ה, ואח"כ י"ג

שיעורי תשובה

[*] וקח ד' חוטים כו'. וכתב במח"ב בשם מלבושי יו"ט בשם מהר"ש שאם ארע שקיני ג' כפר זה וזה מצד זה פשר. ע"ש: [כד] ובשני. עכ"ל. וכתב בשו"ת בית (יט) ויתחבם בכנף. ר"ל לכתחלה לחתף קדם שיתחבם. כתב בשל"ה ומט"מ שאל וחתף בסנין אלא יתקשר בשני: (כ) חליא א'. פי', שאם עשה חליא וקשר א' יצא יחיד מן האורוות, וא"כ הו' תעשה ולט"ה, מ"א. וע"ה לא כ"כ, וענ' ט"ז: (כא) לפריכות. אפילו כרך רבא א' לא כרך בה אלא חליא אחת פשוטה, ואם כרך בלה פסולה, ב"י. מ"א: (כב) רחב ד' גודלים. וב"י פ"ש פתח סתם שיהיה בין קשר לקשר כפול אגודל. כתב הרא"ש שיהיה כל החליות בשנה, שנה נוי לציצית; וא"כ באויר הראשון יעשה הכריכות וחוקים זה מזה. וכתבנו לא כ"כ, ובג' וכתבנו וכו' וקשרם לגמרי. והציצית של ר' שלמה מולד לא היו שנים לגמרי: (כג) וב' חלקים ענף. פשוט שאינו מעט כדרכו. כתב בפתח, שאריך לעשות הגדיל חליות ובכל חליא ג' פריכות, כלומר שלאחר שיעשה ג' פריכות יתחיק מעט, מ"א: (כד) ובשני ט'. ובפנינו כתב: בשני ח', וכ"כ של"ה מ"א ט"ז, דף נח' הוא שם של י"ה, ואח"כ י"א הוא בצורה שם של הנ"ה, ואח"כ י"ג

משנה בוררה

אולם קדם השלח הציצית (מח) במקום הפנפות: **יב** (נח) ארבעה כפולים. ואמרין בגמרא: 'גדיל' שנים, 'גדלים' ארבעה; פרוש, אי הנה כתיב 'גדיל' הנה משמע שנים, דאין גדיל בפחות משנים; השתא דכתיב 'גדלים', ארבעה משמע. ובזמן שהנה תכלת היו

באר הגולה

בארצות-החיים בשם הבכור יוסף ושארי אחרונים דהוא הדין טליתם שלנו שלש לקם ג' מאבי בשפה, מודרין מן הכנף ג' אצבעות ובכלל זה הענף מאבי: * ואם חוסיף פסול. ע' בפרימג'ים שסמספסאם אס קצץ הטרות וק' עד הגדיל ובגדיל נשארו כה"ה: דאם נה' מוציא הטרות גם מן הגדיל פשיטא דכ"ה⁷³, לפי מה

עושים שנים מתכלת ושנים מלבן, וראינא הרי לבן במקום תכלת, ועושים ארבעה ארבעים משל לבן: (נט) שהם שמונה. אחר שייכנסם בכנף ויפסלם, מדכתיב 'פתיל', ענין פתילה, שהוא כפול: (ס) פסול. משום דקצבר בכל חוסיף. והג"ה בפאריז הסכים להלכה לשיטת העטור המובא בבית-יוסף שסובר דאין בזה משום כל חוסיף, וכי פולטין בגמרא בזה, דוקא בשחוסיף מין אחר להחוטין נגון חוטי קנבוס או צמר-גפן, אבל באותו המין מכשירין אפילו לכתחלה לחוסיף כמה שרצוהו. וצ"ח בארצות-החיים שהביא עוד כמה גדולי הראשונים שסבירין כן, ולכן מסיק דאם צע"ס כבר ואי אפשר לתקנם כול לילה בהם, אכל מיד שייכל לתקנם צריך לתקנם. ובגורצ מהחוטין. לכלי עצמא פסול, פראימא בבית-יוסף: (סא) וחתף. רוצה לומר, לכתחלה וחתף קדם שיתחבם בכנף נמ"א וביאור הגר"א. ויש להתבסס בשני ולא בסנין: **יג** (סב) ויהיה. רוצה לומר, שאם עבר ולא חתכן קדם התחובה, על-כ"ל פנים ויהיה עמה קדם הכריכה. וענ' ט"ז: (סג) חליא אחר. אפילו של שלש פריכות: (סד) וקשר וכו'. רוצה לומר, אם עשה חליא וגם קשר אחר חתף חליא אפילו רק קשר אחד, יצא יחיד חתף מן האורוות: אפילו לא עשה כלל הקשר הסמוך לכנף, ואם בין ה' תעשה ולא מן העשוי: אכל אם לא עשה הקשר שאחר החליא, אף שעשה הקשר ראשון שקדם החליא, לא נגמר עדין עשיית הציצית, דכלא הקשר החליא אינו מתקם כלל ואין באן גדיל, ועל-כן יכלי לחתף החוטין. (*) ויש מהמירין, ולכתחלה נכון לחש לדבריהם⁷⁶. ודע, דמה שכתב 'קשר אחר' רוצה לומר מהחמשה קשרים שריגלין לעשות, אכל הוא היה שתי פעמים זה על זה, דלקמן, דכלא הכי לא מקרי קשר, שאינו מתקם: **יד** (סה) לפריכות. רוצה לומר, למנין הפריכות. וגם מנין החליות והקשרים אין מעט מדקא, רק הוא למענה מן המכתה, כי התמשה קשרים קמו שכל-ידי-זה יוכל התמשה חמשי חורה, ובפילת הקשרים התמשה שעולה. רמז לעשרה ספירותיו של הקדוש-ברוך-הוא. פראימא לקמן בסימן כד: וטעם החליות עין בבית-יוסף: (סו) רק שיהיו וכו'. ומה דאימא בסעיף יג' שאם כרך אפילו חליא אחד, אבאר את ש"ש הדבר: כי קבלו ח"ל דכעין בציצית גדיל, ומה שיהיה מכרך, כמו שכתוב 'גדלים תעשה לך', וגם יהיה בו חוטין נפרדים כרתיב "ציצת", כמו "בציצת ראשי", אף מן התורה אין שעור לארץ הגדיל. אלא אפילו אם לא כרך רק שלש פריכות ועשה על גביהן קשר למעלה, דגם זה הוא הלכה למשה מסיני. מהקים בזה שם גדיל ובה קבר נגמר המענה מדאוריתא; וזהו טעם דברי השלחן-ערוך שם, וצל זה יש לסתף בערב-שבת עם תשבה קשאין לו פנאי לעשות כתיבה, ומהר לצאת בו בשבת ולכרך (ויותר טוב שיעשה אז גם הקשר הראשון שקדם החליא, כמו שאנו נוהגין, כדי לצאת גם דעת מקצת הפוסקים שסבירים דעל זה הקשר פנוי ח"ל דהוא דאוריתא). וכל זה מדאוריתא, אבל מדרבנן צריך לעשות שלש גדיל ושני שלשים פתיל. ובזמן שארץ החוטין הוא י"ב גודלין, פנ"ל בסעיף ד, יעשה ד' גודלין גדיל שהם הפריכות, ושארי ח' גודלין חוטין נפרדים, שגוף הוא נוי הציצית⁷⁸. ועל-כן אם עשה חליא אחת בערב-שבת עם תשבה, צריך להשלים תכף אחר השבת, דאי לאו הכי הוא עובר על דברי חכמים⁷⁹. ויש שנוכחין לבין בזה: (סז) רחב וכו'. הינו לכתחלה, אכל בדרכו אפילו אם כרך רב כשר, דעל-כ"ל פנים יש באן גס-כן פתיל; אבל אם כרך בלה, פסול: (סח) ארבעה גודלים. עם הקשרים. ובדרכא מהימא כתב, שיהיה בין קשר לקשר כפול אגודל⁸⁰. כתב הרא"ש, שיהיה כל החליות בשנה, שנה נוי לציצית; וא"כ באויר הראשון יעשה הכריכות וחוקים זה מזה, ואחר-כך בכל אויר יותר מקרב נמ"א: (סט) ושני חלקים ענף. עין בבאר מהרש"ל על הסמ"ג. ולכלי עצמא אינו מעט בדרכו וכו'⁸¹: (ע) ובשני תשע. ובפנינו כתב: בשני שמונה, וכן הסכימו

שער הציצית

(מח) מן כתב הפרימג'ים ושארי אחרונים: (*) זה הוא העלית-פמדי, ולבוש ומגן-אכ"ה וט"ז חולקין. וענ' בא"צ סימן קכ" ס"ד פט"ז סק"י דמחמיר שם, ואולי לענין תעשה ולא מן העשוי מקלינן כל שהוא עושה מעשה הצריכה לעצם ההקשר. וענ' סכה יא בגמרא:

הלכות ציצית סימן יא

ביאורים ומוספים

בדעת' להתיר, נפסלו החוטים.

76) בשעה צ ציין שהיש מחמירים דוא העולת תמיד (ס"ק ח), שמפרש את כוונת דברי השו"ע 'שאם כרך אפילו חוליא אחד וקשר אפילו קשר אחד, דהיינו או כרך את החוליא או קשר קשר של קיימא, שני קשרים זה על זה. והוסיף לבאר שם (ס"ק יד), שאם קשר את הקשר הראשון הסמוך לבנוף בלחיד, אפילו לא כרך את החוליא, שוב אין יכול לחתוך את החוטים, משום 'תעשה ולא מן העשוי'. ובטעם דבריו כתב הביה"ל לעיל (סי' ד"ה ונתק), שאף על פי שהקשר עם הכריכה הם מן התורה, כיון שכל אחד מהקשרים מעכב, צריך שיהיו שניהם עשויים בכשרות, וכחב שכן היא שיטת הלבוש (סי' ד), אמנם לעיל (ס"ק מג, וסי' י ס"ק יג) לא הביא דמשנ"ב שיטה זו. והחזו"א (שם ס"ק יא) פסק להחמיר בדעת העולת תמיד, ואפילו בד"עכר.

76) ואם עשה רק קשר אחד וכרך סביבו את החוט, ועל ידי כך הוא מהדוק היטב, כתב המרדכי (סוכה רמז תשמח) שכן היה נוהג הראב"ה לעשות, וחשב כמו שני קשרים (והביאו המשנ"ב לקמן סי' חרנא ס"ק יא לגבי אגדת הלולב).

[משנ"ב ס"ק טו]

נעשה ד' גודלין ג'דיל קשהם הקריכות, ונשאו ח' גודלין חוטים נפנדים, שכן הוא ג' הציצית⁷⁸.

78) וכיון שאין זה אלא משום נוי, כתב בספר שיעורין של הורה (סי' ה אה) ה) שאין מדקדקים בשיעור זה בצמצום, וכל שהוא בערך כמו שני שליש ענף לפי מראית העין נחשב לנוי הציצית, שהרי כל ענף הנוי הוא לפי מה שנראה לעיניים.

[משנ"ב ס"ח]

נעליבן אם עשה חליא אחת בערב-שבת עם חשכה, צריך להשלים חסך אחר השבת, דאי לאו הכי הוא עובר על דברי חכמים⁷⁹.

79) מכאן דקדק בספר הליכות ישראל (א"ח סי' ז), שמותר לעשות ציצית בלילה, וכמו שכתב הפמ"ג (סי' יח משב"ז ס"ק א), אלא שכתב שיש לחזות, שכאן מדובר שאינו עושה את עיקר הציצית, אלא רק משלים את המצוה מדרבנן. וכן כתב בעל שו"ת שבט הלוי (קובץ אור ישראל מאנסי חכ"ב עמ' פג), שאף לדעת המחמירים, אם עשה את הקשר העליון ביום, מותר לעשות את שאר הקשרים בלילה. עוד כתב בספר הליכות ישראל שם, שמצא בסוף ספר מצות תפילין (עמ' רכח), שהחפץ חיים נשאל האם מותר להטיל ציצית בלילה, והשיב שמותר. ובשו"ת מנחת יצחק (ח"ט סי' ח) כתב שהפמ"ג לא התיר לעשות כן לכתחילה, אולם בספר ארחות רבנו (ח"ג עמ' קפ"ח) הובא בשם החזו"א, שהפמ"ג התיר הדבר אף לכתחילה, וכן הורה הגרש"ז אויערבך (הליכות שלמה תפלה פ"ג סב"ג) שמותר לכתחילה לתלותם בבגד בלילה.

[משנ"ב ס"ק טח]

ובקצת מהמקנא כתב, שיהיה בין קשר לקשר פקלא אגודל⁸⁰.

80) ובספר ארחות רבנו (ח"ג עמ' קפח) הובא שהגר"י קניבסקי לא הקפיד בזה, משום שהחוטים בזמננו מעובדים היטב ודקים, ואם יהיה אגודל בכל חוליא, יהיו ירוחים מיותרים בין קשר לקשר.

[משנ"ב ס"ק טז]

ולכלי עלמא אינו מעכב בד"עכר וכו'⁸¹.

81) ובביה"ל לעיל (ס"ד ד"ה יכול לקצרו) משמע שלכתחילה צריך שיהיה הענף שני שלשים, ולא יותר. והחזו"א כתב (א"ח סי' ג ס"ק י), שמדקדק לשון הרמב"ם מבואר שאפשר להוסיף על הענף, והאזהרה היא רק שלא יפחזר הענף משני שלשים.

[משנ"ב ס"ק טא]

ולש להתקם בשניו ולא בסכניו⁷¹.

71) בטעם הדבר כתב המחצה"ש, שהוא משום הכתוב 'לא תנוף עליהם ברזל', ועל כן יחתוך את החוטים בשניו, לפי שיש לאדם ל"ב שיניים כמנין החוטים שבציצית.

ומטעם זה כתב ד"ה החיים (ס"ק יז) שגם כשרוצה לקצר את הציצית לא יחתכם בסכין אלא בשניו (והוסיף לקמן סי' כד ס"ק יב), שבשעה שמכרך 'להתעטף בציצית' יכוון בראשי התיבות שהם 'ל'ב' כנגד ל"ב נתיבות החכמה, שזו סגולה שלא יכאבו לו שיניו. מאידך, הבית ברוך (כלל יא ס"ק קכא) כתב שרק כשמעלים בכך את המצוה צריך לחזות בשניו, אך כשמקצרים או כשמחלופם באחרות, אם אי אפשר לו בשניו אין להחמיר בכך ויחתכם בסכין.

[נה"ל ד"ה ואם הוסיף]

עין בפרי"ק קידם שמתקפץ אם קצץ תיירות רק עד הגדיל ובגדיל נשאר מהו⁷²; דאם היה מוסיף תיירות גם מ' בגדיל פשיטא דכשר⁷³.

72) והחזו"א כתב (א"ח סי' ג ס"ק ט) שוראי פסול, שהרי אם מתחילה היה עושה את החוט קצר שאין בו אלא כשיעור הגדיל, והוא היה פסול, ואם כן מה בכך שיהיה ארוך ונתקצר.

73) והחזו"א (שם) פקפק בזה, וטעמו שכיון שהחוטים הנוספים קשורים יחד עם חוטי המצוה, הרי ביטל את הקשר כולו ולא תועיל בזה קציצה.

[משנ"ב ס"ק טז]

וגם קשר אחר החליא אפילו רק קשר אחד, נצא ידי חובתו מדיאורייתא⁷⁴ וכו', ואספן הרי תעשה ולא מן העשוי⁷⁵ וכו', ויש מהמירין, ולכתחילה נכון להש' לדבריהם⁷⁶ וכו', דכלאו קבי לא מקרי קשר, שאינו מתקנים⁷⁷.

74) ובטעם הדבר שתיקנו חכמים לעשות את שאר הקשרים, כתב בתשובות הגאונים החדשות (סי' קצט) שהוא כדי להדק ולחזק את הקשר הראשון שלא יתרוקף.

ואם בשבת התרוקף קצת הקשר העליון שבציצית ואינו מדוק כל כך ורוצה להדקו, כתב הקצות השלחן (סי' קכג בד"ה ס"ק ד) שיש בזה חשש חיוב חטאת, מפני שקודם ההידוק לא היה עשוי מעשה אומן, ועל ידי ההידוק נעשה מעשה אומן. והוסיף, שאם היה הקשר רפוי מאד, דהיינו שהיה רחוק מהקשר שתחתיו, יתכן שחייב אף לדעת הרא"ש (שבת פט"ז סי' א) שכל קשר העשוי לקיימו גם כשאנו מעשה אומן נחשב לקשר מדאורייתא, כיון שקודם ההידוק לא היה עליו שם קשר כלל. וכן דעת הגרש"ז אויערבך (שולחן שלמה ס"ק א אות ה) שאסור להדק קשר או להרפותו, וכן דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני שבת ח"ב פליד סוף ס"ק ב). אכן, כשנפרם הקשר האחרון שבציצית, הורה הגר"נ קרליץ (שם ס"ק יד) שאף שאסור לחזקו בשבת, מ"מ מותר ללבוש טלית זו בשבת ואין לחוש שמא יקשר, כיון שהציצית כשרה גם בלא לחזק את הקשר.

ובענין הידוק קשר הציצית בבית הכסא, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"י סי' טו אות ב) שמעיקר הדין אין בכך איסור, כיון שאין בזה דיבור ולא מוחשבה של דבר שבקדושה, אבל כראי להיזהר, וכן הוא נוהג.

75) והקושר ארבע חוטי ציצית (שבצד אחד) כדי שלא יתחלפו החוטים מצד לצד, ואחר גמר קשירת הציצית מתיר את הקשר, כתב בשו"ת הר צבי (א"ח ח"א סי' טו) שאין לחוש שחשבים כחוט אחד מחמת הקשירה, כיון שרק בשעת הכנסתם לבגד צריך שיהיו נפרדים, אבל לאחר מכן דרכם ומצוותם להיות קשורים. והחזו"א כתב (א"ח סי' ג אות ט ד"ף מב, א) שבאופן שעשה קשר גמור וביטלו [שלא היה

כג פאר העליל

כג

שְׁלִיש־עֶשְׂרֵה, שְׁעוֹלִים כָּלֶם אֲרָבַעִים, כְּמִנְיָן ה' אֶחָד שְׁעוֹלִים שְׁלִישִׁים וְחֲשֵׁעִי, וְעַם הַשָּׁם הֵם אֲרָבַעִים. וְנִתְּנָהוּ לַעֲשׂוֹת (סג) (עא) כְּסוּף כָּל חוּט קָשֶׁר, כְּדִי שִׁיעָמֵד בְּשִׁזְיוֹתָיו: טו וְיֵשׁ אֲוִמְרִים שְׁצָרִיף לְדַמְק שִׁמְלָה הַצִּיצִיּוֹת (עב) *לְאַרְךְ הַטְּלִית, (עג) דְּבָעִינָן שְׁתָּא נֻטְפַת עַל הַקָּרָן (פְּרוּשׁ. פְּלוֹי עַל הַקָּרָן), וְאֵם הִיא בְּקֻרְבָּהּ לֹא הִיא נֻטָּף, שְׁחָרִי כְּלָפִי קֶרַע (כו) [טז] הִיא תְּלוֹי. הִישׁ אֲוִמְרִים *שְׂאִין לָתֶת (עד) שׁוּם כְּגַד בְּנֻקְבֵי הַטְּלִית שֶׁמְכַנִּסִּים בָּהֶּם הַצִּיצִיּוֹת, (עה) וְיֵשׁ מִתִּירִין, וְכֵן נִדְּהָו:

א **אם נפקדו על חוטי הכסף (א) ונשתדל בהם כדי עניבת כל החוטים (ב) הפסוקים ביחד, (ג) פשר, ואם לא נשאר כדי עניבת (פרוש, 'וירכסו את החשן' תרגום 'ויעניבו')

שְׁעָרֵי תְּשׁוּבָה

הַיְהוּדִים יָסִי כֹה, שֶׁמֶקֶר לְהַטְוִי צִדִּית מִקֶּדֶר שֶׁהִכְרִיחוּ כְּמִסְפֵּר הַשֵּׁם וְאֵין לְהַקְדִּיר מִשֵּׁם מַחֲכִית לְשֵׁם, שֶׁאֵין וְד אֵלָּא בְּצִוּת אֲמִיתוּת, אֲבָל דָּרָךְ שִׁמְטָרָא אֵין לְחַשׁ, וְכִי בִּכְרִישׁ שֶׁמְדַקְדָּקִים נִתְּנוּ לַעֲשׂוֹת לִישׁ כְּרִיכוֹת בְּמִשֵּׁי הַדָּאָר וְיֵל, וְהַעֲקִים מִסְפֵּר הַכְּנוּחַ שֶׁשֶּׁמֶרֶם מִכֹּחַ"י מוֹדֵרָתָא" (וְתַבְנִין) כְּמֹל שֶׁאֵנֶה עוֹשִׂים יְהוֹם ו' ח" א"י י"א, אֵלָּא שֶׁכֵּן עוֹשֶׂה הַלֵּלוֹת, אֲבָל מוֹתֵה הַעוֹל שֶׁלָּא לַעֲשׂוֹת כָּל חֲלִיזוֹת בְּמִשֵּׁי הַמְּמִי"ע ע"ש, וְזִכֵּי בִּישֵׁשׁ עַל יִבְמָלוֹ, וְכַבֵּשׁ שֶׁאֲמַר יֵטֵל אוֹרֹת, רִאשׁוֹנוֹ בְּגִימְטְרִיא "עֲצִיבֹת" וְשֵׁם "טִל" הוּא טוֹב לְתַפְתֵּל הַדְּבָר לְפָנִים אֲגִידֵל עַל הַמְּקוֹרֵת וְלִדְמֵר בְּחִישָׁה וּבְקִרְשֵׁי" בְּכִסְפִּי עֲנִים: בְּשִׁקֹּר לֵט אִטְלֵה לְפָנֵים עֲצִימִים, ע"ש בִּישֵׁשׁ פ"ק ט' ג': [ט] הִנֵּה תִלְלוֹ. וְהַיְהוּדִים עוֹשֶׂה יִבְמָלוֹת בְּכָרִישׁ אֵין יֵלֵךְ בְּחִישָׁה הַחֲנוּחַ שֶׁיְהוּדִים כִּרְנוּ וְנָתַתּוּ עַל הַתִּיר אֶת הַעֲצִיבֹת, אֲסוּר לְתַנֵּם בְּעִלְיַת אֲחֹר, דְּהִרֵּי כִלְכַּחְתְּלָה, מ"ד:

המקרה. והנה בא לידו ספר בריינלייף וזכירא שום בלש מהריקיש עשקב: פרוש, שיהיה ארץ הציצית נמשך על ארץ השלית. דעשקא בתעשפא קשתלוק הריבס ודונוטוים שמשלשן שני הציצית לעניי ובי לאסריו נוסף על הכתב. וראיתא אנשי מששה חילין אויסם שיהיה ארצן נמשך לרובם השלית כיו, ואין גיל, דעשקא נוסף על דעקן שלא בשעה עשוהו ובעצת שטח לא, ואכן כתר שעת עשוהו אולנין כו, וראיתא אזי למר זקנו הרב מהריא אוליא (והוא בתעמיה חסד לאברהם) כתב: ואני נוהג בבי ציצית שלאחר סבכרת מהריקיש. וביב ציצית שלפני כאנשי מעשה. כי בזה האופן יהיו כל הדר ציצית נוסטפת על הכתב בשר. משאכי לסכרת אנשי מעשה ציצית שלאחריו הם חסח חסר. וצלהמהריקיש שלפני ציצית חסר, כעיל. ודבריו נאמנו מאד ותחשו יקרי ענין. ודברך מזה"ש ביהמקדמינו כי הכל לפי מה שדם מתקשרין מ"ש, אכן העולם אינו נזקרים בזה ודעא ששומכין מ"ש בהגמיה שחור בו מהרים ואמר דחפל נוסף על ארץ וזלא אמעיס אלא באולסונו, ונעין בראפנים מ"ש בעדוש ארץ הכתב ודברך הכתב לטוי ומביא. ונעין בתשביין ח"ב סימן רח לענין סרסוקא משפת הכתב כמלא קשר אגודל שיש אוקרים דוקא בארץ אבל ברובא איצ, כתב: ותאמר וקרא העד חסרם איצ. ורובם נקרא חסרם חסר. עייש, וכיון שהדקן גמול שפסעין כדז חסרם ארץ, וקרא מה שפסעין ארץ, ומאוסו לחצול הוא רובם, וכמיש כסר ח' לזכית על ראשו: רחבם דברך מהביא בזה. ונעין גמול שפסעין ספין וספין שום התקן שאלשלת חסרם לתפירא צירוף חסרם שפסעין נוסטפת על הכתב: ונש שפסעין וקרא לעשות פן בשבת דרובל מתקון. ואז ראש חל, שכתב אז התקן כדכין כל בגד, וכן כמי ששטלסל בגדיו לפניו אז לארציו, עייש:

באור הלכה

דפסק הקדמ'א לעיל בסימן י' עי' ו' בהשיל ציצית על ציצית, דחזקת אחת מהן וכשר בכל ג'ני, עין שם: * לארך השלית. עין במגן אברהם ששפירש דאריך השלית נקרא מה שמתעטף בו האדם, ורחב הינו קומתו מראשו לגגלי. והקשו האחרונים על זה: הלא בציצית העליונים אם נעשה אותם לארך השלית לא יהיו נטופות על הגרון. שיהיה מלימים כלפי קרקע? ותרצו על זה, וככל מקום לנעושה הסדימי שיותר טוב ששני העליונים יעשו דרחב השלית ולא בארך⁽⁸⁵⁾: אף כל זה להכתחלה, אבל בדיעבד אין קפידא. כמו שפירש' במשנה ברורה, עין שם: * שאין לתת וכו'. עין האחרונים חיים ששפירש השעם בזה בדעיון מין ג'נו, וכן הקטית הקדמ'א השעם. ויהיה שאין רוצה לאמר השעם משום דכל דמעל, כמו שהקדמ'א המורדכי בשם מקב"מ, כדי שלא נקשה דהשלא גופא ביון ששפיר' הוא גופה הוי ג'נו, על' פ' אומר: הלא בציצית שדציצית יהי ממין הסגף⁽⁸⁶⁾. והמורדכי גופה עקר דינו ארי' ג'סין דקאן אם השלא הוא שלא במיע, כדמוכר שם, עי' שם: אס'פ' לפי זה. אם זה הוא ממין הכנף, או שהציצית הוא מצמר ופשימים דפטרין. בכל ג'ני מותר. ואף מה דנקט בלשנה 'שום ג'נ', דחזק לפי זה. והדול הוא על האחרונים שאין השעם העירו בזה. ודע עוד, דמה שכתוב בשלחן ערוך 'בגדיהם שלית', אין הכנה דקאן בזה הנקב, אלא שלית הפגומה ממת הסגף סביב ג'סין בכלל זה, כו מוכר בבית'וסף ובאור הגאון:

האחרונים, דשקעה ושמנה הוא שם של י"ה, ואחר־כך אחת עשרה, ובדרך־הוא שם של הו"ה, ואחר־כך שלש־עשרה, ג'מטרא נא' אחד, וזהו ה' אחד⁸²). ובציצית של ר' שלמה מולכו היה בבאורי ראשון י"ד קריכות ואחר־כך ה' וכו' קשם הו"ה נ"מ"א. ועין בלבוש ובאליה רבה עוד בענין הקריכות: (עא) בסוף פל הויט. עין לעיל בסעף־קטן יח מה שכתבתי שם⁸³). טוב לעשות החושין בינונים, לא עבים ולא דקים, משום זה אלי ואננהו (א"ר:) טו (עב) לארך הטלית. עין לעיל בסעף־קטן ג"ב מה הוא ארך, ועין בבאורי הלכה: (עג) דבעינן וכו'. דינו בין בשעת התלה או אחר־כך. אם נשקטו לצד משה, (מט) יחזירם⁸⁴. וכל זה להתחלה, אבל (י) בדיעבד אין קפידא בזה, אף על־פ' פנים יתור מאד שלא יהיו הציצית תלויים באלכסון על ארך גזיות, מפני שהוא מנהג הקראים ש'עושין כן; ואם תלויים, מזהו להחזירם למקומן: (עד) שום בגד. דבעינן שיהיו הציצית מזה על הכנף (טז) ולא על דבר שהוא מזה על הכנף: (עה) ויש מתידין. כי אין עושין כן (יז) אלא לחזק הבגד שלא יקרע, ובטל הוא לגבי בגד; ואפלו של עור מתר. וכן הסכימו הפוסקים:

* אם נפסקו נכר' ונשפיר בהם וכו'. עץ במשנה בוריה כמה ששבתנו
לעשות צניקה לכל החמורין, הוא מלשון הסמ"ג שהובא בבית
יוסף (חלשון השי" קצת דחוק בזה). ולא העתקתי דעת המגיד אברהם ופליג
על המגיד וסובר דצריך שיהיה בו כדי לעגב על כל אחד מהחמורין,
משום דבאמת אף אם נניח דהפירוש במקורני הוא ככריו, הלא רש"י
וסמ"ג פליגי עלה דהמקורני, וגם ברא"ש מביא דקפוש כרשי"י דכלהו
במקורני הוא שעור ויור גזול, וגם במקורני גופא משמע דלא פסיקא לה
פרושה, על-כן לא נתיי ספקו משום פשוטותא דכל הכי וכו' וכו' (ועין גם
בכאור מהר"ט בנעט על המקורני שהביא ראה לפרושו של הבית יוסף).

א (א) וְנִשְׁתַּיֵּר בָּהֶם. פרוש, בכל אחד (א) מן ההוטין נשא־
לעשות עניבה, שקורין שלייף, לכל החוטין הפסוקים
בחד. ואם לא נפקו בלן, (ב) די אם נשאר לעשות עניבה
על הפסוקים בלבד ולא על כל החוטין: (ב) פֶּשֶׁר. יאם התיי-
את הציצית, אסור לתנם (ג) בטלית אחת², דהוי כלבקהלה,
ונאכלו לא נפק רק חוט אחד ואין בארפו י"ב גודלין:

(נט) פריימגדיס: (ג) מגזאברהם: (וא) מרדכי, הובא בבית־יוסף, ועין בבאור הלכה: (צ) בית־יוסף: (א) בית־יוסף בשם הסמ"ג: (ב) בית־יוסף ואלה רבה: (ג) אחרונים: